

تعطل در جهاد آبرسانی، دور از عدالت است

اتابک جعفری، مدیرعامل شرکت مهندسی آب و فاضلاب کشور در خصوص طرح جهاد آبرسانی، همواره با نگاهی عدالت‌محور سخن گفته و معتقد است که این اپرپروژه بعد از انقلاب اسلامی می‌تواند در سرعت بخشیدن به چرخ‌های توسعه کشور و تحقق عدالت اجتماعی بسیار مؤثر باشد. او با توجه به سالی که گذشت و چالش‌های متعددی که پیش‌روی منابع آبی کشور بود نگاه خوش‌بینانه‌ای دارد اما معتقد است که بارش‌های اخیر، عقب‌افتادگی‌های منابع آبی ما را به صورت صددرصد مرتفع نساخته است.

متن کامل گفت‌وگوی روزنامه ایران با مدیرعامل شرکت مهندسی آب و فاضلاب کشور را در ادامه می‌خوانید:

در خصوص بارش‌های اخیر و وضعیت آب شرب توضیح بفرمایید. آیا می‌توان گفت که ما از دوره خشکسالی خارج شده و وارد ترسالی شده ایم؟

در ابتدا باید به خاطر بارش‌های خوبی که در اواسط زمستان گذشته داشتیم خدا را سپاس گویم. اگر به خاطر بیاورید در اوایل پائیز گذشته بنا به اعلام سازمان هواشناسی، سالی سختی از لحاظ بارش‌ها پیش‌بینی می‌شد. در همان موقع نیز بنده اعلام کردم که این پیش‌بینی‌ها در حد گمانه‌زنی است. واقعیت اینست که پیش‌بینی دقیق آب و هوا امکان‌پذیر نیست. اما خدا روشکر پس از سه سال سخت که در ۵۲ سال اخیر بی‌نظیر بود، و علی‌رغم پیش‌بینی‌ها، بارش‌های نسبتاً خوبی داشتیم که باز این گمانه‌ها مبنی بر اینکه ما از دوره خشکسالی خارج و به دوره ترسالی وارد شده ایم را مطرح کرده است. اما این حرف نه علمی است، و نه با تجربه سال‌های گذشته مطابقت دارد. اگر به تاریخ‌نگاهی بیندازیم، این حرکت دوار را به کرات شاهد بوده ایم. پس نمی‌توان اعلام کرد که خشکسالی پایان یافته و ما به ترسالی وارد می‌شویم.

اما در خصوص وضعیت آب شرب باید عرض کنم که بارش‌های اخیر اگرچه ما را بسیار خوشحال کرده ولی به این معنی نیست که همه مشکلات مرتفع شده است. ما سه سال بسیار سخت را پشت سر گذاشتیم. وضعیت اکثر منابع آبی ما در همین پاییز گذشته از حد هشدار هم عبور کرد. این یعنی ذخیره آبی وجود نداشت. یعنی ما یک عقب‌افتادگی چندساله داشتیم که این سه سال گذشته نیز شرایط را در حد تنش آبی در خیلی از شهرها تشدید کرد. پس این بارش‌ها اگرچه به موقع بود، ولی نگرانی‌ها همچنان برسرجای خود باقی است. از آنجا که نمی‌توان بارش‌های آینده را به طور دقیق پیش‌بینی کرد، ما شرایط سخت را در نظر می‌گیریم. درست است که تعداد شهرهایی که با تنش آبی مواجه بودند کاهش یافته، ولی هنوز تعداد زیادی از شهرهای بزرگ و روستاهای ما در تهدید کم‌آبی قرار دارند. در نتیجه مدیریت مصرف آب، اتفاقاً خیلی ضروری‌تر از قبل باید صورت بگیرد که ما در مجموعه آب و فاضلاب کشور به این امر واقفیم و ضمن آرزوی بهاری پر بارش، اما خود را برای شرایط سخت آماده کرده ایم.

یعنی همچنان پیش‌بینی شما احتمال قطعی آب یا شرایط بحرانی‌تر را با توجه به این بارش‌ها دارد؟

بینیند من به عنوان یک مدیر باید شرایط سخت را در نظر داشته باشم. اما گاهی در بین همکاران خود مثالی می‌زنم که شاید جالب باشد. در خصوص کمبود آب در پشت‌سدها که در نتیجه خشکسالی شدید سه سال گذشته به وقوع پیوسته، مثال عقب‌افتادن قسط‌های بانک را من بیان می‌کنم. شما وقتی چند قسط بانک تان عقب‌افتاده و حالا بعد از چند قسط یکی را پرداخت می‌کنید، خیلی نباید خوشحال شوید چرا که شما هنوز قسط‌های تان عقب‌است و زیان کرد به حساب شما اعمال می‌شود. در خصوص سدها هم همینطور است. ما سه سال خیلی سخت در ادامه یک عقب‌افتادگی از قبل را پشت سر گذاشتیم. حالا یک قسط ما با بارش‌های اخیر پرداخت شده. ولی هنوز ما عقب هستیم. با این نگاه، بهتر است نگاه خوش‌بینانه نداشته باشیم و در صرف منابع آبی مان همچنان با دقت فراوان عمل کنیم.

این را فراموش نکنیم که وضعیت کم‌آبی در ایران در طول تاریخ وجود داشته است. اصولاً ما کشوری کم‌آب و فاقد رودخانه‌های عظیم درون سرزمینی هستیم. حرارت بالا و تبخیر فراوان نیز حفظ و نگهداری آب را در فلات مرکزی ایران بسیار سخت و پرهزینه می‌کند. اینها را به افزایش جمعیت و توسعه روزافزون کشور اضافه نمایید. پس اگر نگاه حاکمیتی به موضوع آب وجود داشته باشد، مدیریت در مصرف و سازگاری با کم‌آبی امری، اجتناب‌ناپذیر جلوه خواهد کرد.

در طرح جهاد آبرسانی که بزرگ‌ترین طرح عمرانی کشور پس از انقلاب نامیده می‌شود، سوال مهم این است که تأمین آب برای این طرح در این شرایط سخت از چه طریق انجام می‌شود؟ آیا در تأمین آب مشکلی پیش نمی‌آید؟

اولاً طرح جهاد آبرسانی در راستای تحقق شعار عدالت برای همه ایرانیان تدوین و آغاز شده است. تعطل در این طرح، ظلم به مردم است. شما درست می‌فرمایید، شاید هر دولت دیگری بود، با وجود سختی‌های فراوانی که بدخواهان این انقلاب در این برهه زمانی برای ما به وجود آوردند، این طرح عظیم، یعنی طرح «جهاد آبرسانی» را یا به تعویق می‌انداخت، یا اصلاً شروع نمی‌کرد. اما در سایه حمایت‌های شخص رئیس‌جمهور محترم و در راستای دلگرمی‌ها و تأکیدات مقام معظم رهبری و عنایت شخص وزیر محترم نیرو با توکل بر خدا این طرح تدوین و آغاز شد.

اما نکته‌ای که من بارها در خصوص طرح جهاد آبرسانی عرض کردم این است که اینگونه نبوده که این ۱۰ هزار روستا که قرار است در این طرح آبرسانی شوند، تا به حال آب نداشتند. اصلاً اگر آب نداشتند که زندگی در آنها جریان نداشت. موضوع اصلی این است که این روستاها آب آشامیدنی پایدار نداشتند و به آنها به شکل‌های غیرپایدار و گاهی غیراستاندارد آبرسانی می‌شده است. این طرح باعث می‌شود تا همین آبی که به صورت غیرپایدار توزیع می‌شد، الان به شکلی پایدار و نیز با سطح کیفی بالاتر و از همه مهم‌تر با هدررفتی کم‌تر در اختیار مردم عزیز ایران قرار گیرد. ما یک منبع ثابت برای تأمین کل آب کشور که نداریم. هر منطقه فراخور اقلیم خود، هم آب زیرزمینی و هم آب‌های متعارف دارد. موضوع اصلی هدایت و حفظ و انتقال صحیح این منابع است.

ما برای آب شرب، با نبود منابع مواجه نیستیم. منابع داریم ولی کم است. اگر این آب خوب مدیریت شود ما مشکلی نداریم. اگر صرفه‌جویی در کنار اصلاح ساختار شبکه و جلوگیری از هدررفت آب به شکل صحیح انجام شود، آب شرب برای تمام مردم عزیز ایران موجود است. ما برای برخی از این روستاها که عمدتاً در جاهای بسیار دورافتاده و گاه صعب‌العبور هستند، تمهیداتی مثل احداث چاه‌های محلی تدارک دیده‌ایم که با مدیریت صحیح و تأمین بهداشت لازم، آن شالاه آب پایدار به این مناطق کم‌برخوردار خواهد رسید. اما اینکه چون شرایط بد است، پس مردمی که در این مناطق زندگی می‌کنند را فراموش کنیم، ظلمی بزرگ است و هیچ‌کدام از هموطنان ما راضی به توقف این طرح نیستند.

به مدیریت مصرف و کاهش هدررفت اشاره کردید. برنامه‌های آبی‌های کشور در این خصوص را بفرمایید.

کشور ما با قرارگیری در ناحیه خشک و نیمه‌خشک بیابانی و مواجه شدن با تغییراتی در سال‌های اخیر همچون تغییرات اقلیمی، رشد و توسعه شهرنشینی – افزایش جمعیت، ارتقاء سطح بهداشت و کاهش نزولات جوی، یکی از کشورهایی است که حفاظت از منابع ارزشمند آبی به منظور پاسخگویی به نیازها و تقاضاهای جامعه همیشه باید

در دستور مسئولین و مردم قرار داشته باشد. در این رابطه یکی از اقدامات اساسی در مجموعه وزارت نیرو و شرکت های آب و فاضلاب، مدیریت تقاضا، تأمین و مدیریت مصرف آب است.

کاهش هدررفت آب و مدیریت مصرف از اقدامات اساسی در زمینه افزایش بهره وری در تأمین و توزیع آب است. در این رابطه، همه ساله فعالیت های زیادی از جمله اصلاح و بازسازی شبکه های فرسوده آب، تعویض کنتورهای خراب مشترکین، مدیریت فشار آب، استانداردسازی انشعابات مشترکین، نشت یابی و رفع نشت در شبکه های توزیع در دستور کار شرکت های آب و فاضلاب قرار دارد که متناسب با بودجه های جاری، استانی و ملی، نسبت به انجام آن اقدام می شود. بر اساس آخرین آمار در حال حاضر میزان هدررفت واقعی (فیزیکی) آب در شبکه های توزیع آب شهری و روستایی در حدود ۱۵ درصد است که برنامه ریزی شده تا سالانه نسبت به کاهش منطقی آن تا رسیدن به سطوح ایده آل اقدام شود.

هدر رفت واقعی آب شامل نشت از شبکه توزیع، نشت از خطوط انتقال، مخازن و انشعابات مشترکین است که در مجموع بیشترین میزان هدررفت آب مربوط به نشت از انشعابات مشترکین است.

پس از یک سال از آغاز طرح جهاد آبرسانی مهم ترین چالش پیش روی این طرح را چه چیز ارزیابی می کنید؟

امروز و پس از یکسال که از آغاز طرح جهاد آبرسانی می گذرد، بزرگترین چالش پیش رو تأمین منابع مالی است. البته در یکسال گذشته یعنی سال ۱۴۰۱ طرح بدون مشکل پیش رفته است. ما الان در سال اول از فاز نخست طرح جهاد آبرسانی هستیم. این فاز بنابر برنامه ریزی های انجام شده می بایست در مدت 30 ماه انجام می شده است. امروز که حدود یک سوم از این زمان را سپری کردیم، با حمایت های دولت محترم، اختصاص به موقع بودجه به خوبی صورت گرفته است. از ۴۷ هزار میلیارد تومان اعتباری که برای فاز نخست پیش بینی شد، در سال اول مبلغ ۱۸ هزار میلیارد ریال ابلاغ و ۱۰ هزار میلیارد هم تخصیص داده شد. اما با توجه آغاز سال جدید، امیدواریم که بلافاصله پس از تعطیلات سال نو اعتبار سال جدید به موقع تخصیص داده شود تا بتوانیم تعهدات خود را به نحو احسن و به موقع انجام دهیم. جا دارد که از پیمانکار خوب این طرح هم قدردانی نمایم که طبق برنامه ریزی و یک کار جهادی و با وجود تمام چالش هایی که در سالی که گذشت پس سرگذاشتیم، پروژه را به پیش برد.